

Vencl, Slavomil

K interpretaci plastik žen se zvednutýma rukama z Hlubokých Mašůvek

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1983, vol. 32, iss. E28, pp. [95]-101

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109318>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SLAVOMIL VENCL

K INTERPRETACI PLASTIK ŽEN SE ZVEDNUTÝMA RUKAMA Z HLUBOKÝCH MAŠŮVEK

Bohaté soubory plastiky MMK se těší pozornosti od doby prvních objevů a vyobrazení nebo aspoň zmínka o nejkrásnější sošce ženy se zvednutýma rukama, kterou F. Vildomec našel roku 1934 v Hlubokých Mašůvkách, chybí jen v málokterém pojednání o pravěkém umění nebo v přehledu středoevropského pravěku. Tato plastika se našla ve třech jamách na sídlišti MMK III.—IV. stupně podle V. Podborského² na parcele 1 623; F. Vildomec ji rekonstruoval (věrohodně doplnil chybějící část pravého chodidla, některé prsty, ale i celou pravou ruku s hrudí mezi prsy a pupkem, i část mezi ramenem a loktem levé paže: gesto a délku rukou lze jako pravděpodobné přijmout vzhledem k existenci dalších sošek téhož typu z katastru téže obce³) a podrobně ji popsal.⁴

V poslední době jí věnoval pozornost S. Florek,⁵ který ji v souvislosti s obecným hodnocením pravěké plastiky použil pro předvedení formálního, skladebného rozboru artefaktu z hlediska techniky výroby a kompozice, tedy z pozice sochařské teorie. Na povrchu plastiky lze podle S. Floroka⁶ pozorovat rezbářské hrany (zřetelné na holeních, v klíně, méně patrné na břiše, v obličejí, sporné však podle mého soudu např. na rukách a bocích), z nichž lze soudit na výrobu sošky technikou vyřezávání (nikoli modelací, uhnětením). Postoj plastiky považuje za takřka školní případ běžných sochařských postupů pro zdynamizování stojící figury včleněním prvků pohybu a pro získání její optické rovnováhy.⁷ Kompoziční vyvážení dozadu vychýlené hlavy a horní části těla, zkrácení rukou (pokud ovšem nebylo ovlivněno rekonstrukcí nedochovalých částí), prohnutí v kolenou i loktech, přehnutí forem spodní poloviny postavy doklá-

¹ Dějiny bádání s literárními odkazy uvádějí např. V. Podborský, SIA XVIII/2, 1970, 257; K. Marešová, ČMMB LVI, 1971, 53; P. Košťálek, Studie AUB VII-1, 1979, 36 ad.

² V. Podborský, op. cit.

³ F. Vildomec, Z dávných věků II/1, 1949, 6—22, přísl. obr.; srov. též obr. 1 této studie.

⁴ E. Salm—F. Vildomec, IPEK 1936—1937, 32—36, tab. 1—5.

⁵ S. Florek, ZOW XLIV, č. 4, 1978, 245—248; *týž*, ZOW XLVI, č. 4, 1980, 303—305.

⁶ S. Florek, ZOW XLIV, č. 4, obr. 1.

⁷ *Týž*, op. cit., obr. 2—3.

dají podle jeho názoru,⁸ že jde o nerealistickou sochařskou, resp. řezbářskou kompozici, jejíž tvůrce byl cele zaujat sochařskou podobou svého díla, přičemž obětoval anatomickou přesnost svého popisu. S. Florek⁹ přitom napadá jako nepodložené mínění, že u této plastiky jde o adorační postoj související s kultem plodnosti, a dává přednost výkladu, že to není artefakt kulturní, ale ryze umělecký.

Názory S. Florka stojí za úvahu již proto, že vybočují z paušálního, povrchního a mechanicky opakovaného hodnocení neolitické plastiky a otevírají netradiční přístupy k problematice. Rád bych však ukázal,¹⁰ že jednotlivé části Florčova výkladu mají odlišnou věrohodnost: Jestliže lze přijmout jako objevnou jeho formální, skladebnou analýzu artefaktu z hledisek teorie sochařství, lze sotva souhlasit s vyvozenými závěry, k nimž došel rozbořením omezeným na jediný, třebaže vynikající artefakt, tedy rozbořením, který nezahrnuje problematiku funkce a kontextů, souvislostí jednak s ostatními plastikami své doby, jednak vztahů a závislostí obecně kulturně historických. Analýza S. Florka obsahuje správné a objevné prvky, ale její omezení na formální stránku izolovaného artefaktu nedovoluje uznat ji za úplnou.

K otázce způsobu výroby plastiky ženy z roku 1934 z Hlubokých Mašůvek: Výjimečnost provedení této sošky byla pozorována od počátku.¹¹ V porovnání s ostatními plastikami žen se vztahenými rukama z Hlubokých Mašůvek je soška z roku 1934 ušlechtilá a výrazně utvářená, má i poměrně propracovaný, i když maskovitě pojatý obličej atd. (obr. 1:1), kdežto další soška (obr. 1:2) má primitivně, toporně modelované tělo s dvojkónickou hlavou, na níž jen knoflíkovitý hrbolek, naznačující nos, zastupuje utváření obličeje, a konečně třetí plastika (obr. 1: 3) představuje z hlediska výtvarné úrovně takřka karikaturu prvé: nepřiměřeně velká chodidla zajišťují rovnováhu figury především proti pádu dopředu, tělo je utvářeno toporně, i když horní část těla se mírně vyklání dozadu, vzhůru obrácená, sotva naznačená „ptačí“ tvář na neforemné kulovité hlavě se zdá být obrácena vzhůru. Úrovní ztvárnění představují však poslední dvě sošky standartní provedení: stovky plastik žen MMK byly uhněteny, zhruba vymodelovány bez velkých estetických ambicí a sochařských zkušeností, takže uspokojování čistě uměleckých potřeb lidu MMK mohlo být sotva důvodem jejich vzniku.

Plastika z roku 1934 se tedy způsobem i úrovní výroby vymyká ze soudobé produkce; hrany, které S. Florek na jejím povrchu pozoroval (i když nejsou tak jednoznačné),¹² lze vykládat ve prospěch výroby oškrabávání, vyřezávání. S. Florek nevylučuje, že by mohlo jít o studii, bozzetto, malý model řezbářského díla;¹³ soudí z toho na existenci výuky tomuto umění atd.¹⁴ Ačkoliv jsem neobyčejně nakloněn myšlence, že v MMK mohla existovat vyřezávaná dřevěná plastika (již vzhledem k prokázané existenci organické složky různých prvků

⁸ *Týž*, op. cit., 246.

⁹ *Týž*, op. cit., 245–248; ZOW XLVI, č. 4, 1980, 303–305.

¹⁰ *S. Vencel*, ZOW XLVI, č. 4, 1980, 301–303 (tento překlad bohužel nebyl autorizován a tisk ani korigován).

¹¹ *E. Salm—F. Vildomec*, IPEK 1936–1937, 3.

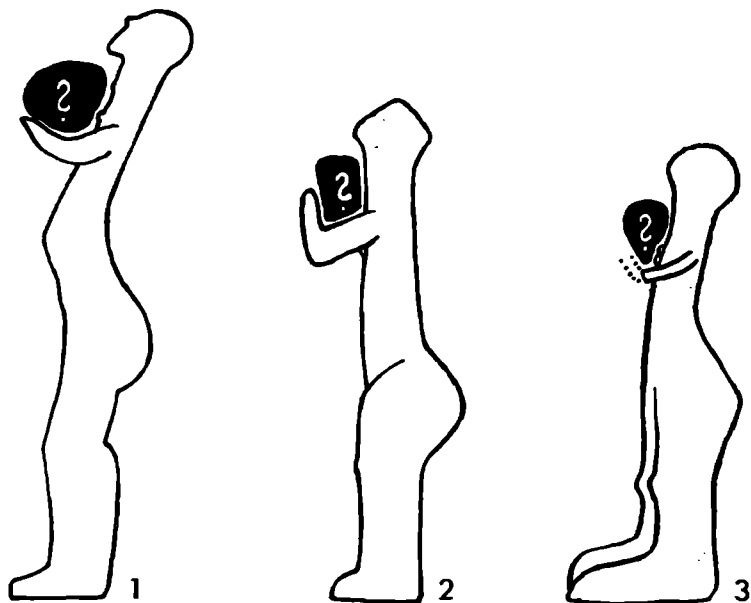
¹² *S. Florek*, ZOW XLIV, č. 4, 1978, obr. 1; *J. Poulík*, *Pravěké umění*, Praha 1956, obr. 51–52.

¹³ *S. Florek*, op. cit., 248.

¹⁴ *Týž*, ZOW XLVI, č. 4, 1980, 304.

hmotné kultury, například u nádobí, zbraní, hřebenů),¹⁵ zatím jakékoliv přímé doklady i nepřímé náznaky scházejí: Nepřímými doklady by mohly být podobné stopy řezbářského odvození hlíněných plastik, jaké S. Florek pozoroval na plastice z roku 1934, ale masa figurek žen v MMK je zjevně provedena technikou hnětení, které je hlíně vlastní.

Většina plastik MMK má charakter lidové tvorby, jde o amatérské, vysloveně neumělé variace schematizovaných zvířecích a ženských postav. Někdy bývá provedení až nedbalé, což naznačuje, že estetická stránka výtvoru nebyla důležitá. Kánon hotovení sošek žen v MMK zahrnoval zásady neurčitého zobrazování obličejů, krajně schematického zobrazení ňader i rukou, a závazně zdůraznění partie boků a hýždí. (Skutečnost, že boky a břicha plastik žen

Obr. 1. Hluboké Mašůvky, okr. Znojmo. Schematické boční pohledy na plastiky žen se zvednutýma rukama:

1 v. asi 36 cm; 2 v. asi 28 cm; 3 v. asi 18 cm (podle V. Podborského); různé zmenšení. Černě naznačena předpokládaná obětina. (Kresba S. Vencel.)

bývají upraveny nejpečlivěji, svědčí podle K. Marešové¹⁶ pro souvislost s kultem plodnosti.) Masivní sloupkovité nohy a tím spíše někdy lopatovitá (u obr. 1:1) nebo až směšně disproportionální (u obr. 1:3) chodidla mohou zčásti souviset s kánonem, zčásti s technickým problémem zajistit rovnováhu figury, která měla patrně nejčastěji stát.

Nejdokonalejší realizaci tohoto kánonu představuje soška z roku 1934,

¹⁵ S. Vencel, AR XXXI, 1979, 530–570; *tjž*, ibidem, 640–694; *tjž*, Hřeben, Prae-historica VIII, 1981, 243–248.

¹⁶ K. Marešová, op. cit., 60.

kteřou musel vytvořit člověk mimořádně nadaný, výborný pozorovatel a zručný praktik. Za své dílo by si zasloužil označení „Mistr“ stejně jako anonymní tvůrce starověku nebo středověku, ale sotva byl profesionál, sotva měl školení, jaké předpokládá S. Florek.¹⁷ Spíše lze mít za to, že plastika ženy z roku 1934 představuje špičkový výtvar své doby asi v tom smyslu, jako se mezi tisíci lidovými výrobky (např. obrázky na skle) vyskytne artefakt vynikající kvality. Plastika evropského neolitu vcelku nesvědčí o existenci sochařských škol, třebaže se tu a tam objevují díla nejvyšší kvality: Tak by bylo možno mluvit o Mistru sedících figur z lokality Cernavoda, kultura Hamangia,¹⁸ které zhotovil rovněž suverénní řezbář.

K otázce typu postavy sošek MMK: Na rozdíl od S. Florka,¹⁹ který v plastice ženy z roku 1934 z Hlubokých Mašůvek vidí nerealistickou řezbářskou kompozici, považují tuto sošku²⁰ za ideální zobrazení představy ženy své doby, patrně blízkou nějakému skutečnému modelu. Postavy tohoto somatického typu (jenž se podle sdělení dr. J. Chochola označuje jako pachypodní) se vyskytovaly zřejmě již v paleolitu (srovnej mladopaleolitickou plastiku z Jelisejeviči)²¹ a existují dodnes; vyznačují se nadměrným hromaděním tuku v dolní polovině těla. Zvláště výraznými příklady z prostředí MMK jsou některé sošky ze Střelice,²² jejichž horní a dolní polovina těla jakoby náležela různým jedincům. Pachypodní typy žen se objevují mezi plastikami staršího neolitu v jihovýchodní Evropě i v Egyptě.²³ Každá společnost v určité historické etapě kulturního a sociálního vývoje si utváří ideální obraz ženství, přičemž soubor vnějších znaků (a archeologicky nezachytitelných vlastností a projevů), typických pro ženy, charakterizuje dobovou představu o funkcích žen v daných podmínkách. Proměnlivost obrazu ženství do jisté míry zachycují plastiky žen: jestliže sošky gravettienů naznačují, že nejjádoucnější byly zralé až obézní tvary, plastiky žen MMK svědčí pro přesun představ o krásnu do dolní poloviny těla (ostatně krajní redukci znaků ženského těla představují již magdalénské stylizované plastiky nebo kresby). Soška ženy z roku 1934 z Hlubokých Mašůvek tedy může být s jistými výhradami (utváření chodidel a spodní části nohou může být zkresleno ve prospěch stability figury, zobrazení tváře zapovídal kánon) považována za zobrazení ideálního ženství své doby.

K otázce postoje a držení rukou: Pokrčeně předpažené ruce sošky z roku 1934 a dalších plastik z Hlubokých Mašůvek (obr. 1:1—3) jsou vykládány různě: jde snad o gesto žehnajících,²⁴ gesto při oběti,²⁵ gesto prosebné²⁶ nebo zbožného uctívání čili adorace,²⁷ případně jde o sochařský prostředek oživující kompo-

¹⁷ S. Florek, ZOW XLVI, č. 4, 1980, 304.

¹⁸ M. J. Mellink—J. Filip, Frühe Stufen der Kunst. Propyläen Kunstgeschichte 13., Frankfurt a/M—Berlin—Wien 1974, obr. 286a, b.

¹⁹ S. Florek, ZOW XLIV, č. 4, 1978, 246.

²⁰ Např. s J. Böhmem, Kronika objeveného věku, Praha 1941, 140.

²¹ H. Müller-Karpe, Handbuch der Vorgeschichte I. Altsteinzeit, München 1966, tab. 248: C.

²² Např. J. Poullík, op. cit., obr. 46.

²³ Např. M. J. Mellink—J. Filip, op. cit., 171, 196, tab. 166.

²⁴ Např. J. Neustupný, Pravěké umění v Čechách a na Moravě, Praha 1941, 21, 25; J. Poullík, op. cit., 18.

²⁵ J. Böhm, op. cit., 140.

²⁶ J. Filip in M. J. Mellink—J. Filip, op. cit., 295.

²⁷ Např. J. Poullík, op. cit., obr. 51; K. Marešová, op. cit., 72; V. Podborský—V. Vildomec, Pravěk Znojemska, Brno 1972, 58.

zici.²⁸ Domnívám se, že smysl polohy rukou (které jako by dlaněmi něco přidržovaly) vyplývá z postoje plastiky z roku 1934 (obr. 1: 1): Poklesnutí v kolenou, výrazné prohnutí páteře a záklon horní části těla lze sice ve shodě s pravidly sochařství vysvětlovat jako formální prostředky pro zdynamizování figury,²⁹ ale spíše funkčně jako obraz postavy zatížené břemenem, které nese nebo pozvedá vzhůru.³⁰ Vzhledem k obrácení tváře vzhůru, k nebesům (srovnej obr. 1:1 a 3), i vzhledem k prosebnému nebo vyzývajícímu výrazu v tváři některých plastik mladších fází MMK³¹ lze navrhnout interpretaci, že jde o postavy žen obětujících na vztažených rukou nedochované (organické, periodicky vyměňované obětiny). Předpoklad břemene u sošky na obrázku 1:3 by logicky zdůraznil existenci nepřiměřeně velkých chodidel; břemeno plastiky na obr. 1:2 patrně nemohlo být značné (nebyla-li ovšem figura zasazována do měkké podložky), neboť leží mimo těžiště, jakkoli vyvažováno masivním zadkem. Nicméně předpoklad břemene nelze přímo doložit: Argumenty *ex silentio* platí právem za slabé a nejisté, ovšem nelze je vyloučit pro dobře známou zlomkovitost a neúplnost archeologických pramenů. Interpretace struktury archeologických faktů vycházející přesně jen z dochované části kultury by rozhodně nepostihla, ale zdeformovala někdejší skutečnost.³² (Na druhé straně ovšem interpretace založené na rozsáhlých konkluzích z argumentů *ex silentio* bývají křehkým, metodicky neúnosným mostem směřujícím často blíže ke vzdušným zámkům nežli k rekonstrukci minulosti.)

K problému funkce plastiky ženy z roku 1934 z Hlubokých Mašůvek lze vycházet z nálezových okolností (nalezla se rozbitá a rozptýlená na sídlišti, což svědčí o odhození po splnění funkce ještě v průběhu trvání sídliště), z kontextu (představuje dokonalý kus, který je ojedinělý kvalitou, ale jinak zapadá do typu sošek, jichž se vyráběla sta a sta, takže z jejich frekvence lze soudit na obecnost jejich potřeby a funkce) a konečně z užších i širších kulturně historických souvislostí (plastiky žen souvisejí s plastikami zvířat, s antropomorfními a zoomorfními nádobami, snad i s monumentální plastikou v rámci MMK, takže obětní nádoby lze vztáhnout ke kultu plodnosti, naznačeném plastikami zvířat i zdůrazněním pohlavních znaků na plastikách žen; širší souvislosti ukazují na vazby plastiky MMK k obecně prokázanému kultu plodnosti v plastice neolitických kultur jihovýchodní Evropy a Předního východu). Uznání kultovní funkce (a jmenovitě ve vztahu k plodnosti neolitické plastiky)³³ je obecné; plastiky žen se již nespojují s existencí matriarchátu;³⁴ jen ojediněle se plastika vztahuje ke kultu předků, k iniciačním obřadům³⁵ a vzhledem na frekvenci i estetickou úroveň většiny artefaktů se toto hledisko nezdá být věrohodné. Jinou otázkou ovšem je, zda tato funkce byla jediná: Archeologické prameny připouštějí definici umění buď v užším smyslu (jako výjimečně dokonalé projevy vznikající za podmínek mimofrádně subjektivní

²⁸ S. Florek, ZOW XLIV, č. 4, 1978, 247, obr. 3.

²⁹ Týž, op. cit.

³⁰ S. Vencl, ZOW XLVI, č. 4, 1980.

³¹ K. Marešová, op. cit., 61, tab. IX: 6, 10, 11.

³² S. Vencl, AR XXXI, 1979, 680 ad.

³³ Např. J. Neustupný, PA XXXVII, 1931, 35; týž, Pravěké umění v Čechách a na Moravě, Praha 1941, 25; P. Košťálek, op. cit., 39.

³⁴ R. Tichý, Sborník AÚB II (Vildomcův), 1963, 21–23.

³⁵ V. Podborský – V. Vildomec, Pravěk Znojemska, 45 ad.

dispozice, takže výkon nemůže být nahrazen činností jiného člověka,³⁶ nebo v pojetí, dnešní definici tohoto pojmu značně přesahující, a to jako souhrn všech pravěkých jvů, které se esteticky povznášejí nad strohou a ryzí účelovost.³⁷ V obou případech přesahuje intelektuální a metafyzický kontext pravěkých nálezů možnosti archeologického poznání, a to zvláště jde-li o jevy a artefakty ojedinělé. Pouze historické analogie opravňují soud, že ani pravěké umění neplnilo jen jedinou a ostře vymezenou funkci, ale bylo ve vztahu k mnoha oblastem společenského života polyfunkční.³⁸

Závěr: Formální analýza ojedinělého artefaktu může přinést nová zjištění dílčí,³⁹ nikoli však interpretaci celku, jehož je artefakt součástí. Rozbor podle jednostranných kritérií vede k jednostranným závěrům. Plastika ženy z roku 1934 z Hlubokých Mašůvek naznačuje technikou provedení možnost existence plastiky MMK i z organických hmot; mimořádnou kvalitou svého provedení a svojí ojedinělostí naznačuje existenci jedinců s výjimečnou vrozenou subjektivní dispozicí ke tvorbě spíše nežli existenci uměleckého školení. Ojedinělá přesnost stylizovaného zobrazení postavy dovoluje usuzovat na ideální typ ženství té doby (s deformacemi ve prospěch funkce plastiky: srovnaj chodidla a spodní část nohou pozměněných ve prospěch stability stejně jako zkrácení rukou ve prospěch umístění těžiště břemene v ose figury) a zároveň na smysl postoje. Jestliže například u plastiky ze Štěpánovic lze právem uvažovat o postoji adoračním,⁴⁰ pak postavy žen se vztaženými rukama z Hlubokých Mašůvek (obr. 1:1—3) lze považovat za zobrazení osob pozvedajících břemeno (oběť). Pravděpodobná věcná souvislost antropomorfních a zoomorfních nádob se zobrazeními žen a zvířat v MMK tvoří užší vazbu, zatímco souvislost plastiky MMK obecně s neolitickou plastikou jihovýchodní Evropy a Předního východu vytvářejí širší kontext pro výklad, že jde alespoň převážně a především o artefakty spojené s kultem plodnosti.

К ИНТЕРПРЕТАЦИИ ЖЕНСКИХ СТАТУЭТОК С ПОДНЯТЫМИ РУКАМИ ИЗ МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ ГЛУБОКЕ МАШУВКИ

Всем известная разломанная статуэтка женщины из местонахождения Глубоке Машувки (рис. 1:1), которую Ф. Вилдомец нашел в 1934 г. в трех ямах поселения III—IV стадии МРК, отличается качеством своего изготовления от типов статуэток одинаковой темы и одинакового местонахождения (рис. 1:2—3). С. Флорек (1978) обратил внимание на то, что статуэтка, найденная в 1934 г., была сделана в технике резьбы; остальные статуэтки МРК возникли в технике моделировки, месилки (иногда небрежной). Единичность чрезвычайно искусно выполненной женской статуэтки, найденной в 1934 г., свидетельствует скорее о творчестве отдельного лица с исключительно врожденными субъективными качествами, чем о существовании какой-нибудь формы художественного образования в период неолита. Реалистическое изображение женщины 1934 г. указывает, видимо, на идеальный тип женственности того времени, который, конечно, деформирован, с одной стороны, требованием стабильности пластики (лопатовидные ступни, может быть, и массивная нижняя часть; сокращение рук в пользу помещения центра тяжести ноши в оси скульптуры: длина рук, конечно,

³⁶ Srov. Příruční slovník naučný IV, Praha 1967, 599.

³⁷ *J. Neustupný, Vítězství a pád pravěkého naturalismu, Blok 16—17, 1949, 222.*

³⁸ *S. Florek, ZOW XLVI, č. 4, 1980, 304.*

³⁹ *Týž, ZOW XLIV, č. 4, 1978; týž, ZOW XLVI, č. 4, 1980.*

⁴⁰ *Např. V. Podborský—V. Vildomec, Pravěk Znojemska, tab. XIX:7.*

не совсем верна, так как правая рука не сохранилась, а на левой руке совсем отсутствует часть от плеча по локоть), с другой стороны, идеологией своего времени (подчеркивание ягодиц на счет подавления груди, которой точно так же как в период магдалениены не отдавали предпочтение, так как ее подчеркивание не имело сексуального значения). Реалистическое изображение позы женщины 1934 г. (запрокинутая назад голова и верхняя часть тела, прогнутый позвоночник, поднятая задняя часть и умеренно опущенные колени) позволяет объяснить жест рук не как благославляющий, а как поднимающий или несущий бремя, может быть, жертву (рис. 1). Предположение о не прямо доказанном бремени (обмениваемые органические жертвы?) логически обосновывает наличие больших ступней статуэтки на рис. 1:3. Вероятная связь этих статуэток с остальными пластиками МРК (а следовательно, и со статуэтками животных и, очевидно, жертвенными антропоморфными и зооморфными сосудами) и вероятное родство пластики МРК и неолитической скульптуры юго-восточной Европы и Переднего востока (где культ плодovitости подтвержден материнскими символами и символами животных) позволяет предположить, что пластика МРК также представляет собой большей частью артефакты, связанные с культом плодovitости.

Перевел Алеш Бранднер

ZUR INTERPRETATION VON FRAUENPLASTIKEN MIT ERHOBENEN ARMEN AUS HLUBOKÉ MAŠŮVKY

Die allgemein bekannte Frauenplastik aus Hluboké Mašůvky, die von F. Vildomec im Jahre 1934 in drei Gruben der Siedlung III. — IV. Stufe der Kultur mit mährischer bemalter Keramik (MBK) gefunden wurde, liegt außerhalb des Rahmens der Klasse der Plastiken mit demselben Thema und aus derselben Lokalität (Abb. 1:1, 1:2—3). S. Florek (1978) machte darauf aufmerksam, daß die Plastik aus dem Jahre 1934 unter Anwendung der Schneidetechnik fertiggestellt wurde, die übrigen MBK-Plastiken sind modelliert oder geknetet, manchmal fast nachlässig. Die Einzigartigkeit der außerordentlich ästhetisch hochwertigen Frauenplastik aus dem Jahre 1934 ist eher ein Beweis für das Schaffen eines Individuums mit angeborenen subjektiven Eigenschaften, als für die Existenz irgendeiner Form künstlerischer Schulung im Neolithikum. Die stilisierte realistische Abbildung der Frau aus dem Jahre 1934 dürfte wohl auf einen idealen (pachypoden) Frauentyp dieser Zeit hinweisen, der allerdings deformiert ist, und zwar einerseits durch die Anforderung nach der Stabilität der Plastik (schaufelförmige Füße, vielleicht auch der massive untere Wadenteil; die Verkürzung der Arme zugunsten der Platzierung des Schwerpunktes der Last in der Achse der Plastik: Die Länge der Arme ist jedoch nicht mit voller Gewißheit feststellbar, denn der rechte Arm ist nicht erhalten geblieben und dem linken fehlt ein Teil zwischen der Schulter und dem Ellenbogen), andererseits durch den Kanon und die Ideen seiner Zeit (das Gegenstück der Hervorhebung des Gesäßes ist die Betonung des Busens, der ebenso wie z. B. im Magdalenenien nicht präferiert wurde; er dürfte wohl keine sexuelle Bedeutung gehabt haben). Die realistische Darstellung der Haltung der Frau aus dem Jahre 1934 (Zurückneigung des Kopfes und des Oberkörpers, die Biegung des Rückgrats, die Auswölbung des Hinterteils und leicht gebeugte Knie) erlaubt es, die Geste der Arme nicht als segnend, bittend oder adorierend zu interpretieren, sondern als Geste des Hebens oder des Tragens einer Last, vielleicht einer Opfergabe (Abb. 1). Die Voraussetzung einer nicht direkt belegten Last (einer austauschbaren organischen Opfergabe?) begründet logisch die Existenz der großen Füße der Plastik auf der Abb. 1:3. Der wahrscheinliche Zusammenhang dieser Plastiken mit den übrigen MBK-Plastiken (also auch mit Tierplastiken und wohl auch mit anthropomorphen und zoomorphen Opfergefäßen) und die vermutliche Verwandtschaft der MBK-Plastik mit der neolithischen Plastik Südosteuropas und des Vorderen Orients (wo der Fruchtbarkeitkultus durch Tier- und Muttersymbole belegt ist) ermöglichen es vorauszusetzen, daß auch die MBK-Plastik vorwiegend und vor allem mit dem Fruchtbarkeitkultus verbundene Artefakte darstellt.

Übersetzt von Otto Hájek

